

Seznam příloh

1. Tabulkové přílohy:

- Příloha č. 1** Vzdělávací činnost Školských sester de Notre Dame
- Příloha č. 2** Chronologický přehled ženských řádů a kongregací, které vedly v brněnské diecézi školy a školská zařízení
- Příloha č. 3** Chronologický přehled činnosti, které Kongregace Školských sester sv. Františka přijala v Českých zemích do roku 1948
- Příloha č. 4** Seznam písemných pramenů z Chrudimského pedagogia, uložených ve Státním okresním archivu v Chrudimi
- Příloha č. 5** Složení pedagogického sboru Soukromého ústavu pro vzdělávání učitelek v prvním školním roce 1894/1895
- Příloha č. 6** Přehled vzdělání školských sester, které vyučovaly v Chrudimském pedagogiu za doby jeho trvání

2. Textové přílohy:

- Příloha č. 7** Článek z chrudimských novin o nově založeném Pedagogiu
- Příloha č. 8** Článek z Časopisu katolického duchovenstva 3 (1909) 237–238. „Může-li obec podporovati školní ústavy katolických kongregací?“
- Příloha č. 9** Organizační statut soukromého ženského ústavu učitelského (v klášteře sv. Františka) v Chrudimi
- Příloha č. 10** „Výroční zpráva o soukromém ústavě ku vzdělání učitelek v Chrudimi za školní rok 1894-95, kterým počal ústav život svůj“
- Příloha č. 11** „Výroční zpráva za školní rok 1902-1903“

3. Obrazové přílohy:

- Příloha č. 12** Historické fotografie Chrudimského pedagogia
- Příloha č. 13** První absolventky Chrudimského pedagogia společně s učitelským sborem

4. Seznam zkratk uvedených v přílohách

Příloha č. 1 Vzdělávací činnost Školských sester de Notre Dame¹

1. Šicí školy

Rok ²	Místo	Rok	Místo
1860	Heřmanův Městec	1901	Vlachovo Březí
1864	Český Krumlov	1902	Loket
1871	Č. Budějovice, u Sv. Josefa	1902	Pecka
1874	Nemyšl u Tábora	1902	Zásmuky
1874	Obříství u Mělníka	1903	Příbram
1880	Vysoké Mýto	1903	Ronov nad Doubravou
1884	Dolní Beřkovice	1903	Vernsdorf u Kadaně
1885	Třešť u Jihlavy	1906	Starý Habendorf u Liberce
1887	Klatovy	1911	Vratislavice u Liberce
1888	Činěves	1912	Úšovice u Mariánských Lázní
1888	Jimramov	1913	Brno
1888	Nový Hradec Králové	1913	Lhenice
1889	Choceň	1913	Lysá nad Labem
1892	Chrast	1916	Batelov
1896	Pohled	1919	Dolní Břežany
1901	Hradiště u Blovic	1920	Jindřichovice pod Smrkem
1901	Křivoklát	1923	Hluboká nad Vltavou
1901	Stará Boleslav	1928	Vysoké Mýto

¹ Čerpáno z dokumentu: 100 let Kongregace Chudých školských sester de Notre Dame, Archiv Kongregace školských sester České Budějovice, [nesign.].

² Uvedené letopočty označují počátek činnosti sester v daném místě.

2. Vyšší dívčí školy

Rok ²	Místo	Škola
1863	Praha – U Sv. Anny	Čtyřtřídní hlavní soukromá česká dívčí škola
1866	Praha – U Sv. Anny	Český ženský učitelský ústav
1880	Mariánské Lázně	Pokračovací škola
1898	Sušice	Pokračovací škola
1902	Hradec Králové	Kurz pro vzdělání učitelek mateřských škol
1904	České Budějovice – U Sv. Josefa	Pokračovací kurz při měšťanské škole
1904	České Budějovice – U Sv. Josefa	Český ženský učitelský ústav
1905	Kašperské Hory	Pokračovací škola
1908	Hradec Králové	Kurz pro vzdělání industriálních učitelek
1939	Kladno	Jednoletá vyšší ženská odborná škola
1939	Praha – U Sv. Anny	Obchodní škola
1940	Praha – U Sv. Anny	Odborná škola pro ženská povolání
1946	České Budějovice – U Sv. Josefa	Nižší dívčí reálné gymnázium

3. Další výchovná a vzdělávací činnost

Začátek služby ³	Typ výchovného nebo vzdělávacího zařízení	Počet zařízení
1848–1947	Obecné školy	22
1880–1940	Měšťanské školy	12
1868–1948	Praktické dívčí školy	26
1957–1948	Jesle a mateřské školy	24
1855–1945	Opatrovny	74
1897–1946	Dětské domovy, útulky a azyly	23
1880–1945	Sirotčince	53
1934–1942	Domovy mládeže a internáty	4
1851–1945	Penzionáty	11

Mimo to ještě sestry působily na mnoha místech v nemocnicích, ústavech sociální péče, sociálních zařízeních, v domovech důchodců, vedení domácností apod.

³ Uvedené letopočty vymezují období, během něhož sestry začínaly činnost v jednotlivých školách. Největší nárůst počtu působišť sester byl mezi roky 1880–1915.

**Příloha č. 2 Chronologický přehled ženských řádů a kongregací,
které vedly v brněnské diecézi školy a školská zařízení.⁴**

Název řeholního společenství	Místo působení v brněnské diecézi	V letech⁵
Řád sester Voršilek	Brno	1782–1945
Vincentky - Dcery křesťanské lásky (mateřinec Trnava)	Brno–Jundrov, Boskovice, Svitávka u Boskovic	1853–1950
Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského (mateřinec Praha)	Brno–Líšeň, Brno, České Křídlovce (Božice u Znojma), Jihlava, Nová Říše, Dačice	1862–1950
Dcery Božského Spasitele	Znojmo	1868–1950
Dcery Božské Lásky	Brno, Perná–Kunštát na Moravě	1870–1950
Sestry sv. Kříže	Dačice, Jemnice, Brno, Nové Město na Moravě, Diváky,	1882–1950
Chudé školské sestry de Notre Dame (mateřinec Slavkov)	Slavkov	1883–1950
Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka pod Ochranou Sv. Rodiny	Brno, Jihlava, Pozořice	1886–1950
Sestry Neposkvrněného Početí P. Marie III. řádu sv. Františka (mateřinec Přerov)	Brno, Diváky, Ždánice,	1893–1936
Sestry Neposkvrněného Početí P. Marie III. řádu sv. Františka (mateřinec Graz– Eggenberg)	Slavonice	1900–1933
Řád sester Cisterciáček	Tišnov	1901–1949
Sestry sv. Hedviky	Luka nad Jihlavou, Tasovice, Miroslav, Sedlešovice, Hodonice, Mikulov, Břežany, Fryšava (u Znojma, Hrušovany, Drnholec, Lednice, Velké Dyjákovice	1903–1950

⁴ Zpracováno podle dokumentu: KALČÍKOVÁ S. M. Immaculata Ludmila: Osmdesát let církevního školství v brněnské diecézi, Diplomová práce, Olomouc, 1996.

⁵ Letopočet označuje období působení řeholního společenství v brněnské diecézi.

Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského (mateřinec Albrechtice)	Moravec	1908–?
Vincentky - Milosrdné sestry sv. Vincence (mateřinec Kroměříž)	Brno, Lednice, Velké Dyjákovice	1908–1938
Sestry III. řádu sv. Františka pod ochranou sv. Rafaela archanděla	Biskupice u Hrotovic, Jaroměřice–Batelov	1910–1950
Chudé školské sestry III. řádu sv. Františka (mateřinec Vöcklabruck)	Brno–Kamenná	1911–1919
Sestry sv. Cyrila a Metoděje	Brno	1911–1950
Sestry III. řádu sv. Dominika	Brno, Lomnice, Střelice, Předklášteří u Tišnova	1912–1950
Chudé školské sestry de Notre Dame (mateřinec Horažďovice)	Brno–Vídeňka, Brno–Kamenná, Jimramov, Třešť, Batelov, Třebíč, Ždánice	1912–1950
Společnost Krista Krále	Brno	1913–?
Chudé školské sestry de Notre Dame (mateřinec Mariánské Lázně)	Slavonice	1933–1938
Sestry Nejsvětější Trojice	Borotice	cca r.1934

Příloha č. 3 Chronologický přehled činnosti, které Kongregace Školských sester sv. Františka přijala v Českých zemích do roku 1948⁶

V letech	Místo	Činnost
1888–1948	Slatiňany	Dětská opatrovna, později mateřská školka
1888–1892	Polička	Šicí škola
1889–1894	Slatiňany	Šicí škola
1894–1940	Chrudim	Učitelství ústav pro dívky
1894–1914	Slatiňany	Pokračovací kurz pro dívky, Industriální škola, Obecná škola
1896–1960	Koclířov	Do 2. svět. války penzionát pro dívky
1898–1950	Praha–Kampa	Vedení asylu císař. a královny Alžběty pro dívky
1899–1950	Nymburk	Sirotčinec
1901–1907	Chrudim	Jednorozční obchodní škola
1902–1910	Praha	Útulny sv. Josefa pro opuštěné děti na Vinohradech
1903–1914	Slatiňany	Tříletá měšťanská škola
1903–1906	Slatiňany	Hospodářský kurz
1905–1941 1945–1949	Praha	Dívčí gymnázium na Vinohradech
1905–1908	Dlažkovice	Dívčí penzionát
1907–1910	Červený Kostelec	Filiálka Útulny sv. Josefa v Praze
1907–1942	Praha	Dvouletá obchodní škola na Vinohradech (přesunuta z Chrud.)
1908–1922	Praha	Jednorozční vychovatelský a industriální kurz na Vinohradech
1908–1949 1949–1966	Praha Brandýs n. L.	Útulna slepých dívek při Asylu císař. a královny Alžběty
1909–1942 1945–1949	Praha	Dívčí penzionát ve Vladislavově ulici
1909–1920	Horky n. Jiz.	Dětská opatrovna
1914–1922	Loučeň u Nymburka	Sirotčinec a mateřská školka
1915–1950	Polička	Škola řeči a vyučování šití
1915–1928	Mnichovice	Pobočka Útulny slepých dívek na Kampě
1919–1939	Praha	Vedení koleje Arnošta z Pardubic
1919–1941	Praha	Knižní apoštolát

⁶ Zpracováno podle dokumentu: FABÍKOVÁ B., KIZEKOVÁ J., MELUCH M., RUGGIERI V.: Stoletá cesta. Dějiny Kongregace Školských sester III. regulovaného řádu sv. Františka, Roma: Generalát, 1992.

1923–1950	Praha	Dívčí penzionát Alemanka v Břevnově
1925–dosud	Slatiňany	Ústav pro mentálně postižené děti
1926–1944 1946–1956	Opařany	Pomocná škola
1927–1966	Brandýs n. L.	Pobočka Útulny slepých dívek na Kampě
1930–1943	Praha	Nádražní misie „Margariteum“ v Lublaňské ulici
1931–1950	Mar. Lázně	Zotavovna
1933–1941 1945–1948	Praha	Obecná škola na Vinohradech
1935–1947 1947–1950 1950–1952 1952–1958	Budeničky Chrudim Litoměřice Dlažkovice	„Ernestinum“ – pomocná škola a ústav pro slabomyslné děti
1936–1950	Ml. Boleslav	Sirotčinec manželů Klementových
1939–1949	Praha	Charita – kuchyň pro chudé
1940–1941 1941–1944	Klánovice Borotín	Charitní ústav pro slabomyslné děti
1942–1945	Praha a okolí	Výuka náboženství ve veřejných školách – 16 sester
1943–1960	Vys. Mýto	Nemocnice – chirurgie
1943–1948	Praha	Sirotčinec na Pohořelci
1944–1950	Čes. Třebová	Výuka náboženství
1944–1947	Chrudim	Nemocnice
1944–1947	Praha	Charita – ústav pro charitní ošetřovatelky
1945–1949	Praha	Penzionát v Jámě
1945–1950	Ústí n. L.	Ošetřovatelská škola České katolické Charity
1945–1950 1950–1955	Ostrov u K.V. Žampach	Charitní sirotčinec, později Domov důchodců
1945–1950	Nová Ves u Horš. Týna	Sirotčinec
1945–1950	Děčín	Dívčí penzionát
1946–1979	Horní Grunt	Charitní Domov důchodců
1946–1949	Hrabice	Charitní domov pro slabomyslné muže
1947–1950	Brno	Penzionát a dětský útulek v Orlí ulici
1947–1962	Rokytnice	Dětská ozdravovna, později Domov důchodců
1947–1961	Vys. Mýto	Nemocnice – interna

**Příloha č. 4 Seznam písemných pramenů z Chrudimského pedagogia, uložených ve
Státním okresním archivu v Chrudimi.**

Popis fondu:

Název: Řádový československý ženský ústav učitelský školských sester OSF Chrudim.
Časový rozsah: 1894–1942.

Metráž: 1,07 bm (z toho nic není zpracováno). Fond je částečně přístupný v souladu se zněním archivního zákona a dalších právních předpisů.

Archivní pomůcky: nejsou.

1. Knihy:

Název	Časový rozsah	Číslo knihy	Poznámka
Knihy nařízení	1895–1921	1	
Organizační statut	1920	2	
Konferenční protokoly	1912–1935	3	
Katalog	1895/1896	4, 5	Chybí šk. rok 1894/1895.
	1896/1897	6–8	
	1897/1898	9–12	
	1898/1899	13–16	
	1899/1900	17–21	
	1900/1901	22–26	
	1901/1902	27–31	
	1902/1903	32–36	
	1903/1904	37–40	Chybí 2. ročník.
	1904/1905	41–44	Chybí č. ročník.
	1905/1906	45–47	Chybí příprava a 1.roč.
	1906–1913	–	Chybí katalogy za 7 šk. let.
	1913/1914	48–51	
	1914/1915	52	Pouze 1. ročník.
	1915–1920	–	Chybí katalogy za 5 šk. let.
	1920/1921	53	Pouze 1. ročník.
	1921/1922	54, 55	Pouze 1. a 2. ročník.
	1922/1923	56	Pouze 1. ročník.
	1923/1924	57	Pouze 1. ročník.
	1924/1925	58	Pouze 1. ročník.
	1925/1926	59–62	
	1926/1927	63–66	
	1927/1928	67–70	
	1928/1929	71–74	
	1929/1930	75–78	
	1930/1931	79–82	
	1931/1932	83–86	
	1932/1933	87–90	
	1833/1934	91–94	
	1934–1938	–	Chybí 4 školní roky.
	1938/1939	95–98	
	1939/1940	–	Chybí 1. školní rok.
	1940/1941	99	Pouze 3. a 4. ročník.
	1941/1942	100	Pouze 4. ročník.

Maturitní protokol	1899/1900	101, 102	
	1900/1901	103	
	1901/1902	104	
	1902/1903	105	
	1903/1904	106	
	1904/1905	107	
	1905/1906	108	
	1906/1907	109	
	1907/1908	110	
	1908/1909	111	
	1909/1910	112	
	1910/1911	113	
	1911/1912	114	
	1912/1913	115	
	1913/1914	116	
	1914/1915	117	
	1915/1916	118	
	1916/1917	119	
	1917/1918	120	
	1918/1919	121	
	1919/1920	122	
	1920/1921	123	
	1921/1922	124	
	1922/1923	-	Nebyly maturity.
	1923/1924	125	
	1924/1925	126	
	1925/1926	127	
	1926/1927	128	
	1927/1928	129	
	1928/1929	130	
	1929/1930	131	
	1930/1931	132	
	1931/1932	133	
	1932/1933	134	
	1933/1934	135	
	1934/1935	136	
	1935/1936	137	Další ročníky chybí.
Kniha přihlášek do ústavu	1900–1940	138	

2. Spisový materiál: a) Pomocné knihy

Název	Čas. rozsah	Č. knihy	Čas. rozsah	Č. knihy
Podací protokol	1895–1917	139	1935–1939	142
	1917–1927	140	1939–1940	143
	1927–1934	141	1940–1942	144

b) Spisy

Název	Časový rozsah	Číslo knihy
Výroční zprávy (psané)	1894–1921	145
Osobní spisy zaměstnanců	1906–1923	146

**Příloha č. 5 Složení pedagogického sboru Soukromého ústavu
pro vzdělávání učitelek v prvním školním roce 1894/1895⁷**

Jméno	Vyučovaný předmět	Z které školy v Chrudimi
Ředitel Prof. Dr. Tomáš Řehoř	Zeměpis, dějepis	Prof. c. k. reálného a vyššího gymnázia v Chrudimi
Prof. Alexander Křížek	Přírodopis	Prof. c. k. reálného a vyššího gymnázia v Chrudimi
Oldřich Koblíček	Matematika, fyzika	Skut. učitel c. k. reálného a vyššího gymnázia v Chrudimi
Augustin Terš	Kreslení	Asistent c. k. reálného a vyššího gymnázia v Chrudimi
Jan Školník	Čeština	Suppl. učitel c. k. reálného a vyššího gymnázia v Chrudimi
Katecheta P. Vincenc Blažek	Náboženství	Spirituál kláštera Školních sester ve Slatiňanech
S. M. Jakoba Zahálková	Němčina a krasopis	Školní sestra
S. M. Xaverie Fürgottová	Hudební předměty	Školní sestra
S. M. Františka Hnátová	Ženské ruční práce	Školní sestra
Dr. Michal Halík	Tělověda a zdravotní věda	C. k. okresní lékař v Chrudimi
Vincencie Dalecká	Tělocvik	Učitelka měšťanské školy v Chrudimi

⁷ ŘEHOŘ Tomáš: Výroční zpráva o soukromém ústavě ku vzdělání učitelek v Chrudimi za školní rok 1894–1895, Chrudim, 5. srpna 1895, spis, in: SOAC OSF, č. knihy 145.

Příloha č. 6 Přehled vzdělání školských sester, které vyučovaly v Chrudimském pedagogiu za doby jeho trvání⁸

Řeholní jméno	Příjmení	V ped.	Předmět	Vzdělání
SM. Jacoba	Zahálková	1894–1910	němčina a krasopis	1862 zk. německá pro školy obecné v Grazu, 1888 zk. industriální a mateřská v němčině v Grazu, totéž 1888 v Praze ve Výrobním spolku
SM. Xaverie	Fürgottová	1894–1896, 1897–1905	hudba a zpěv	1882–1886 Ústav Dcer Božské lásky v Ječné ul. v Praze – penzionátní česká škola, 1886–1887 totéž ve Vídni-němčina, 1890 zk. industriální a mateřská na státním ústavě v Praze, 1892 ve Vídni vysvědčení k vyučování hře na citeře, 1896 v Praze státní zk. hudby,
SM. Karolina	Valachová	1895–1896	ruční práce	1895 zk. industriální pro měšť. školy na státním ústavu v Praze
SM. Elekta	Fridlíková	1897–1902	ruční práce ve všech ročnících	1892 Škola sester Sacré Coeur – učila se šití prádla a šatů, 1894 zk. industriální v Praze na státním ústavu
SM. Františka	Hnátová	1894–1898, 1919–1922, 1928–1937, 1938–1940	ruční práce, kreslení	vyučená švadlena, 1891 zk. industriální a mateřská v Praze na státním ústavu, 1894–1898 Ped. Chrudim, 1900 zk. způs. v Kutné Hoře, 1902 zk. pro měšť. školy z III. odboru v Hradci Králové, 1906 malířský kurz v Praze
SM. Nepomucena	Najvrtová	1898–1905, 1913–1915, 1928, 1930–1933	ruční práce	1896 zk. mateřská v Praze na stát. ústavu, 1897 zk. industriální tamtéž, 1922 kurz pro další vzdělání učitelek žen. ruč. prací v Městské dívčí odborné škole v Praze na Smíchově
SM. Stanislava	Syčová	1898–1910	není uvedeno	1894–1898 Ped. Chrudim 1898 maturitní zk. v Kutné Hoře, 1900 zk. způs. v Kutné Hoře, 1902 zk. pro měšť. školy z I. odboru
SM. Kazimíra	Kociánová	1909–1919	kreslení a krasopis	1896–1900 Ped. Chrudim, 1902 zk. způs. v Hr. Králové, 1909 zk. způs. pro měšť. školy ze III. odboru v Příbrami, 1932, 1935 tělocvičné kurzy v Bratislavě a v Nymburce

⁸ Katalogy sester I., II., III., Archiv OSF, [nesign.]. Nejsou uvedeny sestry, které učily ve cvičné škole.

SM. Markéta	Vilímková	1901, 1908, 1925–1926	ruční práce	1897 zk. industriální pro měšť. školy v Praze, 1922 kurz pro další vzdělání učitelek žen. ruč. prací v Městské dívčí odborné škole v Praze na Smíchově
SM. Fidelie	Votoupalo-vá	1901–1935	metodika, přírodopis, fyzika, matematika	1896–1901 Ped. Chrudim, 1901 hospodářský kurz v Chrudimi, 1903 zk. způs. v Hradci Králové, 1907 zk. způs. z II. odboru pro měšť. školy v Hr. Králové, 1923 tělocvičný kurz, 1931 přírodovědecký kurz v Brně
SM. Alfonsa	Ševcová	1902–1904	ruční práce	1901 zk. industriální pro měšť. školy v Hradci Králové
SM. Ludvika	Kilbová	1902–1904, 1905–1906	není uvedeno	1897–1901 Ped. Chrudim, 1904 zk. způsobilosti i s němčinou v Hr. Králové, 1907 státní zk. ze zpěvu pro stř. školy (příprava soukr. u prof. Vávry), 1909 zk. z těsnopisu pro stř. školy
SM. Viktorie	Bendová	1902–1907	ruční práce	1901 zk. industriální v Hradci Králové
SM. Norberta	Mazačová	1903–1907	cvičná a obchodní škola	1899–1903 Ped. Chrudim, 1903 maturita v Kutné Hoře, 1905 zk. způs. v Hradci Králové, 1907 zk. pro měšť. školy z II. odboru, 1908 odborná zk. pro obchodní školy
SM. Dominika	Stuchlá	1911–1915	není uvedeno	1900–1904 Ped. Chrudim, 1906 zk. způs. v Hradci Králové, 1908 zk. pro měšť. školy z I. odboru v Příbrami
S. Filumena	Bromová	1904–1907	ruční práce	1900–1901 Chrudim-obchodní škola, 1902 hospodyňský kurz, 1904 zk. industriální v Hradci Králové, hra na piano
SM. Bonaventura	Bečičková	1905–1906	ruční práce	1900–1901 Pokračovací kurz ve Slatiňanech u Školských sester, 1902- zk. učit. způs. pro vyuč. ručním pracím na obec i měšť. školách v Hradci Králové
SM. Bonaventura	Růžičková	1910–1914	ruční práce	1902 zk. industriální v Hradci Králové, 1905–1909 účetní hodiny v obchodní škole v Chrudimi
SM. Methodie	Bradáčová	1906–1913	není uvedeno	1902–1905 Ped. Chrudim, 1907 zk. způs. v Příbrami, 1909 zk. pro měšť. školy z I. odboru v Příbrami
SM. Anežka	Jindrásková	1909–1915	není uvedeno	1902–1905 Ped. Chrudim, 1907 zk. způs. v Příbrami, 1908 Příbram – „čestínový“ kurz, 1909 zk. pro měšť. školy z I. odboru v Příbrami

SM. Klementina	Nosálová	1909–1938	metodika, nauka o výchově slabomyslných, zpěv, krasopis, kreslení, metodika a praxe	1900–1905 Ped. Chrudim, 1907 zk. způs. v Příbrami, 1909 zk. pro měšť. školy z III. odboru matematicko–technickou v Příbrami, 1924 krasopisný kurz v Praze 1927 zk. pro vyučování slabomyslných, 1934 kurz jednoty učitelů v Praze, 1937 kurz ve Zlíně a v Brně „Kterak připravuje cvičná škola kandidáty učitelství k samostatnému povolání“, 1938 - kurz Čsl. červ. Kříže
SM. Božena	Dušková	1908–1913	ruční práce	1902 zk. industriální v Hr. Králové, 1922 kurz pro další vzděl. učitelek žen. ruč. prací na Městské dívčí škole v Praze na Smíchově
SM. Ignacie	Štemberková	1913–1934	němčina	1899 zk. industriální v Praze na stát. ústavu, 1922, 1923 kurz pro další vzděl. učitelek žen. ruč. prací na Městské dívčí škole v Praze na Smíchově
S. Mansveta	Barborková	1914–1915, 1920–1922	zeměpis, dějepis	Pokračovací kurz na Vinohradech, 5 let hra na housle, 7 let gymnázium Minerva, 1905–1912 filosofická fak. v Praze, 1912 zk. z velkého zeměpisu, 1913 zk. z velkého dějepis (studia ukončila ještě před vstupem do řádu)
SM. Rosa	Hollmanová	1914–1916	hra na piano	1898–1899 Ped. Chrudim, 1901 zk. mateřská na stát. ústavu v Praze, hra na piano v noviciátě
SM. Majella	Váňová	1930–1938	tělocvik	1907–1911 Ped. Chrudim, 1913 zk. způs. v Poličce, 1926 zk. pro pomocné školy v Praze na stát. ústavu
SM. Alkantara	Balabánová	1915–1923	ruční práce	1900–1901 Pokračovací kurz ve Slatiňanech u Šk.s., 1901 zk. učit. způs. pro vyuč. ruč. pracím na ob. i měšť. školách v Hradci Králové
SM. Isabela	Dufková	1923–1937	kreslení, krasopis, tělocvik	1902–1905 Ped. Chrudim, 1907 zk. způs. v Příbrami, 1909 zk. pro měšť. školy z III. odboru v Příbrami, 1935 kreslířský kurz v Praze
SM. Marcela	Myslivečková	1926–1940	zeměpis, němčina, dějepis	1915–1917 III a VI roč. Ped. Chrudim, 1920 zk. způs. v Příbrami, 1923 zk. pro měšť. školy z I. odboru v Hradci Králové, 1926 zk. z němčiny pro měšť. školy, 1938 kurz Čsl. červ. Kříže

SM. Václavka	SM. Václavka	1917–1926	hra na piano, sbor, ruční práce, klavír	1915 zk. industriální v Poličce, hra na piano, 1922 kurz pro další vzděl. učitelek žen. ruč. prací na Městské dívčí škole v Praze na Smíchově, 1922 zk. z domácích nauk v Praze, 1929 zk. z domácích nauk pro měšť. školy
SM. Augustina	Janečková	1919–1928 1929–1931 <u>1939–1941</u>	matematika, fyzika, <u>ředitelka pedagogia v Chrudimi a pak v Praze</u>	1906–1911 Ped. Chrudim, 1913 gymn. maturita na Vinohradech, 1913–1918 Univerzita v Praze – státní zkoušky učitelské způsobilosti pro střední školy, 1931-přírodovědný kurz v Brně
SM. Bronislava	Pařezová	1926-1931	ruční práce, piáno	Vyučená modistka v Kutné Hoře, Industriální kurz sester sv. Voršily 1915 zk. industriální pro měšť. školy na c. k. ústavu učitelském v Kutné Hoře, 1916 kurz bílého vyšívání při museu v Chrudimi, němčina, piáno, 1922, 1923 kurz pro další vzděl. učitelek žen. ruč. prací na Městské dívčí škole v Praze na Smíchově, 1937 pracovní seminář pro další vzdělávání učitelů v Praze, Kurz ku vzdělání pracovníků v dětských besídkách v Praze, 1938 kurz Čsl. červ. Kříže
SM. Blandina	Veverková	1926–1932	klavír	1912 piano, 1924 varhanický kurz Cyrilské jednoty–zkoušky, 1938 kurz Čsl. červ. Kříže
SM. Charitas	Tlapáková	1929–1931 1932–1942	ruční práce a ženské práce	1912–1915 Prům. škola v Chrudimi, 1931 hračkářský kurz pro učitelky mateř. škol, zk. pro učitelky domácích nauk pro měšť. školy v Praze, 1937 prac. seminář pro další vzděl. učitelek domácích nauk v Čechách 1938 kurz Čsl. červ. Kříže
SM. Terezita	Benešová	1929–1933	housle, matematika, fyzika, čeština	1915–1919 Ped. Chrudim, 1921 zk. uč. způs. v Praze (ještě před vstupem do ř.), 1922 zk. způs. vyuč. hry na housle a na školách ob. a měšť., 1924 gymn. maturita na Vinohradech, 1924–1926, 1927–1928 Univerzita, 1928 pedagogická zk. na univerzitě, 1931 klauzurní zk. a státní zk. z fyziky, 1932 klauzurní a státní zk. z matematiky, 1933 státní zk. z češtiny
SM. Doubravka	Vymlátilová	1931–1932	ruční práce	1914 zk. industriální v Kutné Hoře, 1922 kurz pro další vzděl. učitelek žen. ruč. prací na Městské dívčí škole v Praze na Smíchově, 1922 zk. z domácích nauk v Praze

SM. Karmela	Dörnerová	1935–1937 1938–1940	tělocvik, dějepis, tělocvik, pedagogika, němčina	1927–1929 III.a IV. roč. Ped. Chrudim 1931 zk. učít. způs. v Chrudimi, 1932, 1935, 1936 tělocvičný kurz v Bratislavě a v Nymburce, 1936 zk. pro měšť. školy z I. odboru
SM. Ludmila	Horáková	1936–1940	čeština a dějepis	1905–1910 Ped. Chrudim, 1913 gymn. maturita na Vinohradech, 1913–1921 studium na Univerzitě v Praze 1920 st. zk. z češtiny, zeměpisu, dějepis, 1921 st. zk. pro učitelství na středních školách, 1924 jazykový kurz pro učitele obch. škol v Karlíně, 1938 Kurz Čsl. červ. Kříže
SM. Regina	Štrogllová	1937–1940	praxe, metodika	1927–1929 III.a IV.roč. Ped. Chrudim, 1932 zk. učít. způs. v Chrudimi
SM. Jeronýma	Petschanová	<u>1941–1942</u>	<u>ředitelka</u> <u>ústavu,</u> němčina, čeština	Vinohradské gymnázium, 1929–1936 Univerzita v Praze, 1933 stát. zk. z pedagogiky, 1934 stát. zk. z němčiny, 1935 stát. zk. z české gramatiky, 1936 stát. zk. s československé literatury – dosáhla plné aproby pro střední školy v nižších i vyšších třídách z češtiny a němčiny, 1938 Kurz Čsl. červ. Kříže, 1939 profesorská zk.

Příloha č. 7 Článek z chrudimských novin o nově založeném Pedagogiu:

„Ústav císaře Františka Josefa v Chrudimi“⁹

Ve čtvrtek dne 3. února t.r. přijaty byly Jeho Veličenstvem císařem a králem Františkem Josefem ve Vídni v audienci jako deputace Kongregace školských sester III. řádu sv. Františka ze Slatiňan, ctihodné sestry Hyacinta Zahálková, představená, a Jakoba, vikářka, aby Jeho Veličenstvu složily k nohám věnování dívčího Pedagogia s kaplí, v Chrudimi touto Kongregací na památku jubilea 50letého panování J.V. budovaného, a přednesly na stupních trůnu nejponiženější prosbu, aby ústav tento honositi se směl pro věčné časy slavným jménem Jeho Veličenstva, totiž nésti název: Ústav císaře Františka Josefa. Ctihodné sestry doručily zároveň Jeho Veličenstvu obraz s celkovým pohledem na imponantní tu budovu Pedagogia s kaplí, velice dovedně v kresbě provedený v stavitelské kanceláři projektanta a stavitele těchže, p. Jos. Staňka, arch. v Chrudimi. Jeho Vel. vyslechnuv přednesenou prosbu ct. sester, ráčil nejmilostivěji přijati věnování ono a svoliti "s největší radostí", aby ústav ten nesl Jeho jméno. Přitom blahosklonně a lichotivě pronésti ráčil: "Slyšel jsem mnoho krásného o tomto ústavu a očekávám mnoho dobrého od tohoto ústavu."

Petentky byvše nejmilostivěji propuštěny odebraly se pak opět zpět do kabinetní kanceláře, kde přednesly panu stát. radovi baronu Braunovi, řediteli kabinetní kanceláře prosbu, že by rády, aby Jeho Veličenstvo zapsati ráčil pro věčnou paměť také Své jméno do pamětní knihy, nově založené, kterou s sebou přivezly. Jeho Excel. slíbil co nejochotněji, jakkoliv je to prý proti obyčeji, že sám prosbu tu Jeho Veličenstvu přednese. A ještě téhož dne Jeho Veličenstvo zapsati se ráčil do pamětní knihy Svým krásným rukopisem:

"Nechť dílu křesťanské lásky v novém století šťastný a požehnaný vývin stane se údělem."

Vídeň, 4. února 1898

František Josef m. p.

Z císařského hradu odebraly se ctih. sestry do paláce Jeho císař. a královské Výsosti pana arcivévody Ludvíka Viktora, kde byly též, již jako známé z loňské návštěvy pana arcivévody ve Slatiňanech, nejblahosklonněji přijaty. Jeho císař. Výsost ráčil se opět co nejlichotivěji vysloviti o snahách ctihodných sester a sdělil jim při té příležitosti, že Jeho Veličenstvo i on věnují do kaple Pedagogia každý jedno malebné okno. Načež slíbiti ráčil,

⁹ Sbírnka OSF, 135–136. Bohužel není uvedeno datum ani název novin, v nichž článek vyšel.

že příležitostně ústav v Chrudimi sám navštíví a že též své jméno do pamětní knihy zapíše. Výsost učinil tak slovní hříčku v německé řeči, v češtině tohoto znění:

"Cti, co pravé - vyluč špatné - haj to pravé!"

Vídeň 6. února 1898

Arcivévoda Ludvík Viktor

Rovněž i státní rada, ředitel nejvyšší kabinetní kanceláře, a svobodný pán Braun, podepsal se "s nejpřímnějším přáním všeho požehnání." K těmto velevzácným a památným zápisům připojila pak též její Osvícenost paní Ludvika hraběnka ze Stadionů, roz. kněžna Lobkovicová, toto své věnování: "Bůh zachovej našeho císaře! Bůh žehnej naší vlasti! Bože, buď ochranou a záštitou mládeži, pro jejíž křesťansko - katolické vychování jubilejní toto dílo založeno bude."

Ctihodné sestry deputantky vysoce potěšeny a povzbuzeny touto nejvyšší přízní, vrátily se plny nejkrásnějších nadějí v úplný zdar a rozkvět svého nového chrudimského ústavu pod tak mocnou a vznešenou záštitou samého nejmilostivějšího panovníka domů, aby s tím větší odhodlaností a láskou přikročily k ukončení díla tak velkolepého a záslužného. Za tuto nejvyšší přízeň a zvláště za blahosklonné přijetí u císařského dvora mají školní sestry co děkovat hlavně své největší a nejučenější příznavkyni, Její Osv. paní hraběnce Ludvice Stadionové, roz. kněžně Lobkovicové, která jim ve Vídni u císařského dvora předem sama cestu k nejjasnějšímu trůnu a k Jeho cí. Výsosti a p. arcivévodovi urovnala.

Se stavbou kaple, vlastně menšího kostela při Ústavu císaře Františka Josefa, která rozpočtena jest na 53 000 zl., započne se ihned letos, záhy z jara, aby mohl býti týž současně s ústavem v létě vysvěcen. Kostel bude mít tři velká okna v presbytáři a v lodi. Dvě z těchto velkých oken, jak nahoře uvedeno, věnuje nejvyšší císařský dvůr, snad najde se brzy štědrý dobrodinec, který věnováním třetího okna do presbytáře podobnou trvalou krásnou památku po sobě zůstaviti bude chtíti. Velkolepá budova nového dívčího Pedagogia, korunovaná nárožní kaplí a věží, bude nemalou ozdobou města a krásným protějškem k malebné scenerii města samého. A zajisté, že dočkáme se ještě toho, že ti, kdož naplnění neodůvodněnými předsudky, davše se strhnout chvilkovým nejen protikatolickým, ale i protináboženským proudem radikálním a socialistickým, brojili donedávna proti tomuto ústavu, nahlédnou, že jest městu jenom k chloubě a k obecnému prospěchu.

Příloha č. 8 Článek z Časopisu katolického duchovenstva 3 (1909) 237–238.

„Může-li obec podporovati školní ústavy katolických kongregací?“

Kongregace sester III. řádu sv. Františka založila v Chrudimi soukromý ústav pro vzdělání učitelek a uzavřela s obcí Chrudimskou na 24 léta smlouvu, dle níž se kongregace zavazuje přijati ročně do ústavu 20 dívek z Chrudimě, obec pak se zavazuje k roční subvenci per 4000 K. Smlouva ta, r. 1903 uzavřená, byla též okresním výborem schválena. Proti tomuto subvencování podal poplatník Karel K. stížnost: Překročilat' prý tímto věnováním obec Chrud. meze své působnosti, jelikož klášterní paedagogium bude přijímati jen dívky katolické a tak prý věnování to nebude na prospěch všem poplatníkům, čímž dotčeny jsou zájmy jinověrců jakožto poplatníků, když obec značný příspěvek ten dává katolicko–klerikálnímu ústavu. Všechny instance (okr. výbor, zem. výbor) zamítly tuto stížnost a také nejv. správní soud učinil tak nálezem z 29. listop. 1905 čís. 13011. Spr. soud dovozoval, že obec Chrudim není při smlouvě té vázána vyznáním dívek, jež má právo praesentovati, a také přijetí do ústavu že na podmínku tu vázáno není, takže nemá tu nikterak místa domněnka, o níž stěžovatel se opírá. „Avšak ani tehdy – tak uvažuje nejv. správní soud dále – kdyby toto obmezení mělo místa, nebyla by okolnost ta s to, aby zakládala protizákonnost v odpor vzatého rozhodnutí. Neboť zákonný obor působnosti obce není ani pozitivními předpisy zákona, ani povahou věci omezen pouze na taková opatření, jež všem členům obce jsou ku prospěchu. Vždyť na př. zřizování a udržování škol, cest, nemocnic, které již na základě zákonného předpisu v obor povinností obce patří, a ještě více četné skutky dobrovolné činnosti obce (asyly, opatrovny, ohřívárny atd.), přináší bezprostřední prospěch vždy jen těm vrstvám obyvatelstva, jež vůbec dle svých poměrů mohou se ocítiti v tom postavení, aby ústavů těch užily, a v každé obci bude zajisté značný počet poplatníků, kteří by mohli tvrditi, že jim osobně škola, obecní nemocnice, stavba cesty nebo zmíněné humanitní ústavy nikdy prospěchu nepřinesou. Na základě solidarity právních poměrů svazku obecního musí však každé o sobě obecně prospěšné opatření uznáno býti již tehdy za předmět zájmu obce a tudíž za předmět dobrovolné činnosti obce, spadající v obor jejího samostatného oboru působnosti, i když jenom části příslušníků bezprostředně jest ku prospěchu a prospěch tento celku pouze jenom prostředně prospívá, t. j. tím způsobem, že se podporují jednotlivé zájmy větší nebo menší části příslušníků obce, ku př. zvýšení jejich hospodářské síly, ulehčení výchovy a zaopatření dítek, zvýšení vzdělání, zmírnění bídy určitých, péče takové potřebujících kruhů. Viz též podobné rozhodnutí v Č. k. d. 1907, str. 206 nn.“

**Příloha č. 9 Organizační statut soukromého ženského ústavu učitelského
(v klášteře sv. Františka) v Chrudimi¹⁰**

I. Stanovy obecné

§1

Účelem ústavu jest vzdělati učitelské osoby, které by svými obecným i odborným věděním a uměním jakož i charakteristikami svými způsobilé byly zadostčiniti požadavkům zákonů republiky československé o školách obecných.

§2

Učebné předměty jsou:

náboženství	přírodopis (tělověda a zdravotvěda)
pedagogika s praktickými cvičeními	krasopis
jazyk vyučovací	kreslení
zeměpis	zpěv
dějepis	ruční práce ženské
arithmetika a geometrie	tělocvik
fysika s chemií	

Kromě toho budou žákyně příležitostně poučovány o organizaci školy mateřské. Jako neobligátního předmětu bude se vyučovati náboženství (II.–IV. ročníku), jazyku německému, hře na housle.

§3

Jazyk vyučovací jest český.

§4

Ústav skládá se ze čtyř ročníků, ze třídy přípravné a ze cvičné školy. Všecky tyto části činí úhrnem jediné ústrojí školní pod jednotnou správou. Chovanek nebud' v jednotlivých ročnících více než 40. Zřizovat oddělení nebo třídy paralelní se nepřipouští.

§5

V ročnících učitelského ústavu vyučuje se za měsíční poplatek 30,-K. Žákyně cvičné školy neplatí školného.

§6

Ve příčině školního roku, semestrův a prázdnin, počítajíc sem i přípravnou třídu a školu cvičnou, platí pravidla, kterými spravovati se jest školám středním.¹¹

§7

Za správce a učitele ustanoveny budou podle zákonů školních jen takové osoby, které doložily, že mají úplnou způsobilost kandidátky úřadu učitelského vykonávati. K tomu konci potřebí jest aspoň vysvědčení způsobilosti učiti na školách měšťanských a tříleté praktické služby školní. Z toho může výjimky povolit ministr v případech takových, kde náležitá způsobilost učitelská jiným způsobem úplně dokázána jest. Pro vyučování školní zdravotvědě ustanoven bude lékař zvláště k tomu způsobilý. Pokud učitelské síly, jež k vyučování býti mají přibrány, náležejí ústavům státním, jest k upotřebení jich na soukromém ženském ústavu učitelském zapotřebí svolení nadřízených úřadů školských

¹⁰ SOAC OSF, č. knihy 2.

¹¹ (Pozn. 1. § M.v.12/II 1919, č. 9.064 (min. věst 1919, č. 31); m.v. 25/IV 1919, č. 18.167 (min.věst. 1919, č. 50); m.v. 12/VI 1919, č. 24.294 (min.věst. 1919 č. 76); m.v. 14.VI.1920, č. 26.695 (min.věst. 1920, č. 63).)

(zemské školní rady, příp. ministerstva školství a státní osvěty). Schválení sil vyučovacích jest si vyžádati každého roku od zemského školního úřadu. Kongregace zavazuje se každou změnu v osobách vyučovacích před provedením oznámiti zemskému školnímu úřadu. Každá změna statutu a učební osnovy podléhá schválení ministerstva školství a státní osvěty.

II. o vzdělání přípravném a o přijímání na ústav učitelský

§8

Kdo do prvního ročníku ústavu učitelského vstoupiti chce, může vzdělání přípravného nabýti v některé z přípravných tříd k tomu konci zvláště zřízených, ve škole měšťanské nebo kterýmkoli způsobem jiným. Především jde v této věci o náležitou přípravu v jazyce vyučovacím a v počtech.

III. Vyučování

A. Učebná osnova

Náboženství

§18

První ročník. v podstatných částech katolická věrouka a mravouka. Dějiny zjevení Božího Starého a Nového zákona. Během roku liturgické výklady.

Nauka o vychovávání a vyučování

§19

Základy psychologie a všeobecné pedagogiky se zřetelem k duševnímu vývoji dítěte. Základy logiky a všeobecné didaktiky. Dějiny výchovy a vyučování se zřetelem k dějinám českým a slovanským. Zákony a nařízení školní. Řád školní a vyučovací. Školní četba vybraných částí z děl Jana Amosa Komenského. Domácí četba pedagogických klasiků i moderních spisů a časopisů pedagogických.

Speciální metodiky a praktická cvičení ve vyučování

a) Speciální metodiky

Cíl: Speciální metodiky předmětů školy národní jsou založeny na obecné didaktice, opírajíce se o náslehy i praktická cvičení na cvičné škole a o historický vývoj vyučování jednotlivým předmětům, umožňují, aby chovanky poznaly nynější způsob vyučování, jak je na školách národních ustálen osnovami a učebnicemi a jak se jeví v pomocných spisech metodických.

1. Metodika třídy elementární (2 hod. týdně ve 2. pololetí II. ročníku). Vylož, kterak učiti jednotlivým předmětům v prvním školním roce.

2. Metodikám jednotlivých předmětů ostatních tříd vyučuje se soustavně ve VI. ročníku.

Tyto speciální metodiky navazují na metodiku třídy elementární a jsou v těsné souvislosti s osnovami a praksí školy národní. vyučují jim učitelé jednotlivých předmětů, nebo, kde toho zvláštní poměry vyžadují, učitelé praxe po usnesení sboru.

Speciálním metodikám věnuje se z vyučovací doby, vyhrazené jednotlivým předmětům ve VI. ročníku, v češtině 2 hodiny v prvním pololetí, v matematice 1 hodina v prvním pololetí a v ostatních předmětech 1 hodina od počátku školního roku do konce listopadu.

Poněvadž krasopis není předmětem vyučovacím ve VI. ročníku ústavu učitelského, budiž stručná metodika psaní s přípravnými cviky na tabuli připojena k metodice kreslení. Za tímto účelem vyhrazuje se na to (nečitelné) kreslení ve spojení s krasopisem 1 hodina od počátku školního roku do konce prosince. Oběma metodikám vyučuje jeden učitel. Připomíná se zároveň učitelstvu, aby dbalo při psaní standardních tvarů písmen a totéž aby

bezpodmínečně vyžadovali od chovank. (Min.v. ze dne 16.V.1920, č. 11.602, 29.V.1920, č. 43.203...nečit.)

Vedle toho budiž věnována náležitá pozornost metodice jednotlivých předmětů i v jiných třídách vhodnými poznámkami.

Praktická cvičení ve vyučování

Cíl: Chovanky necht' poznají podmínky úspěšné práce školské a cvičí se ve vyučování.

Třetí ročník (V 1. pololetí 2 hod. týdně, ve 2. pololetí 3 hod. týdně).

1. Náslechy (hospitace). Chovanky hospitují (naslouchají) po celý rok v jedné hodině týdně. o hospitaci koná se každý týden jednu hodinu s chovankami rozprava (konference), kterou řídí učitel(ka) prakse. záznamy chovank o hospitacích jsou zprvu podrobné, později stručné. hospitace počínají se v nejnižší třídě a pokračuje se v nich na všech stupních vyučovacích. Pokud možno, necht' hospituje – zvláště s počátku – celý ročník v téže třídě společně.

2. K náslechům přistupují ve 2. pololetí v jedné týdenní hodině krátké vyučovací pokusy chovank hlavně ve třídě elementární. v provedení budiž přihlíženo především ke stránce formální a technické.

Čtvrtý ročník (7 hodin týdně)

Školní prakse chovank navazuje na metodiku třídy elementární a na vyučování speciálním metodikám jednotlivých předmětů a provádí se po celý školní rok.

a) rozpravami (konferencemi) přípravnými (návodnými) (11 hod. týdně)

b) praktickým výcvikem chovank ve škole (5 hodin týdně)

c) následnými rozpravami (konferencemi) kritickými (1 hod. týdně).

Praktický výcvik děje se samostatnými pokusy chovank, rozdělených ve skupiny, a doplňuje se podle potřeby náslechy (nejvýše 1 hod, týdně) buď po skupinách nebo pro celý ročník. Také při pokusech mohou býti všechny skupiny někdy spojeny, shledá-li ředitel toho potřebu.

Pokusy a rozpravy skupinové řídí učitelé (učitelky) prakse ze cvičné školy. Poradě těchto skupin předsedá ředitel za povinné přítomnosti učitelů cvičných. Účelem této porady jest, aby ředitel s chovankami sdílel, co pěkného viděl při pokusech chovank, aby k další práci je povzbudil, ale aby také znovu vytkl chyby, které ve všech skupinách a u většiny chovank se objevují. Po této poradě mohou chovanky i do jiných skupin býti přiřazeny. (Min.výnos 26.V.1920, č. 57.147 ...) Každý(á) učitel(ka) na ústavě má právo účastniti se všech praktických cvičení a rozprav o nich.

Návod pro pokusy té které skupiny dává učitel(ka) prakse v hodině, věnované přípravné rozpravě, zpravidla v týdnu předchozím. Kritický rozbor pokusů děje se v hodině, určené konferenci následné. v obou těchto poradách pojednávati jest i o nejdůležitějších školních událostech minulého týdne; chovanky buďte uváděny také do správy školní a seznamovány s celým oborem učitelských povinností.

Při rozpravách jest vésti chovanky k nejvyšší součinnosti a samostatnosti. Při praktických cvičeních budiž během školního roku každé chovance poskytnuta příležitost, aby se cvičila na rozličných stupních a podle možnosti ve všech předmětech. jazyku vyučovacím a počtům jest věnovati více času než ostatním předmětům. Také necht' jsou chovanky dostatečně vycvičeny ve vyučování v odděleních a necht' hospitují na školách místních i v okolí. v chovankách buď buzen vážný zájem o všechny otázky výchovy a vyučování. Nebud'tež jim dávány úkoly, které jsou ještě nad jejich síly, a nebud' jim svěřováno vyučování ve třídě málo známé. podstatnou součástí praktického výcviku jest povinný dozor chovank ve třídách cvičné školy, a to čtvrt hodiny před vyučováním a v přestávce o 10. hodině, kde třídní učitel(ka) uvádí chovanky v různé povinnosti učitelovy.

Jazyk český jako vyučovací

§20

Veškeré vyučování školní má dbáti toho, aby chovanky zvládaly dokonale jazyk mateřský a zjednaly si tak základ pravé vzdělanosti. Musí tudíž učitelé všech předmětů nejen sami mluvit a psát řeči správnou a uhlazenou, nýbrž žádati totéž i od chovank. Cílem vzdělání o hodinách češtiny jest:

- a) důkladný znalost a bezpečné ovládnání jazyka mateřského jakožto základ jazykového vzdělání vůbec;
- b) znalost nejdůležitějších fakt z vývoje řeči mateřské;
- c) seznámení s hlavními nářečnými českého jazyka, zejména se spisovnou slovenštinou, a pokud možno poznání vztahů mezi češtinou a jinými jazyky slovanskými;
- d) znalost literatury české od dob nejstarších až po dobu nejnovější; v souvislosti s tím
- e) znalost nejvýznačnějších zjevů literatur světových;
- f) buzení zájmu o kulturní vztahy k jiným národům slovanským;
- g) pěstění povahy národně uvědomělé a lidsky ušlechtilé na podkladě vynikajících vzorů českého národního života a na základě poznávání národní povahy.

Ve všech ročnících budiž náležitá péče věnována slovenštině. Čteny buďtež články slovenské již od ročníku I. a za souvislou četbu (školní nebo kontrolovanou domácí) buďtež ukládána též díla slovenská. Chovanky buďtež při četbě upozorňovány na hláskoslovné i tvaroslovné rozdíly mezi spisovnou češtinou a spisovnou slovenštinou, soustavněji buďtež tyto rozdíly probírány, když se probírá staročeská mluvnice, a to ve spojení s četbou souvislého díla slovenského. také budiž řeč o poměru slovenštiny k češtině a jiným řečem slovanským a její znalosti vytěžené z četby budiž používáno na doplnění obrazu vývoje tvarosloví. Při recitacích buďtež přibírány i slovenské básně, řečnická cvičení i témata písemných prací necht' přihlížejí hojně též k látkám Slovenska se týkajícím.

Zeměpis

§21

Cíl: Jest přihlížeti také k příčinné vzájemnosti zjevů zeměpisných s podnebím, přírodou a životem. Zevrubně jest poznati území republiky československé a její postavení ve světovém obchodě. Poznati káklady klimatologie a meteorologie. vycvičiti se ve čtení map (také speciálních), důkladně znáti vlastivědu.

Dějepis a nauka občanská

§22

Úkol: Zvláštní důraz položen budiž na ty historické osobnosti a události, které mají důležitost pro stát československý. Ve všech ročnících – hlavně ovšem ve vyšších – jest hleděti k tomu, aby problémy sociální a politické byly propracovány se zřetelem k výchově občanské, jest proto zdůrazňovati přiměřeně k chápavosti chovank momenty státotvorné a všímáti si vývoje ústav.

Matematika

§23

Cíl: a) v aritmetice. Rozuměti aritmetickým operacím s čísly zvláštními i obecnými. Obratnost v počítání z paměti a v počtech občanských, s jasným do veškerých výkonů náhledem. Řešiti rovnice 1. stupně o jedné i několika neznámých a rovnice 2. stupně. Znalost logaritmu a řad s praktickým užitím.

b) v geometrii. Rozuměti nejdůležitějším naukám planimetrie, poznati základy goniometrie, trigonometrie a pravoúhlého promítání. Zběhlost v geometrickém rýsování a v řešení měřických úkolů početních a sestrojovacích. Vedle školních prací písemných (3 za pololetí) jest chovankám ukládati častější domácí cvičení asi z hodiny na hodinu, jež se hromadně ve třídě opravují.

Přírodopis

§24

Zoologie od prvoků k savcům a tělověda se stručnými pokyny zdravotními. Tělovědě vyučuje učitel přírodopisu. Všeobecná a školní zdravotní věda, již vyučuje lékař zvláště k tomu ustanovený. Dětským chorobám a hygienickým otázkám důležitým pro mládež dospívající (tuberkulóza, nebezpečí alkoholu a nikotinu, pohlavní zdravotní vědy a výchovy, buď věnována zvýšená pozornost). Botanika (o určování rostlin podle analytického klíče), mineralogie, geologie. Přírodní popis domova a kraje ve spojení s vycházkami a praktickými cvičeními. Přírodní zřetel buď věnován i okrašlování přírody a domova. Opakování a celkové shrnutí veškerého učiva přírodopisného (tělovědy a zdravotní vědy) tak, aby vynikla jednota přírodního dění. Všude necht' se přihlíží k přírodním a hospodářským poměrům naší vlasti a dbá se praktického vybudování učiva se zřetelem k potřebám učitelů škol národních.

Fyzika a chemie

§25

Chemie. Mechanika s astronomií. Nauka o teple s meteorologií. Akustika. Optika. Magnetismus a elektřina. Shrnutí veškeré látky s hlediska energetického. Na všech stupních vyučovacích budiž vždy pozorování nebo pokus základem, a budiž zejména hleděno k výkladu úkazů, zvláště těch, které v domácnosti se vyskytují. Také buďtež chovanky prakticky důkladně seznámeny s pokusy, kteréž prostředky co nejjednoduššími na obyčejných školách obecných konati lze.

Krasopis

§26

Písmo latinské, francouzské a některé moderní. Psaní na tabuli. Německému písmu věnuje se pozornost v hodinách němčiny. Všichni členové učitelského sboru přísně přihlížejí k tomu, aby chovanky psaly čistě a úhledným rukopisem a před žákyněmi cvičné školy užívaly jen tvarů předepsaných. Domácí práce krasopisné se v dalších ročnicích nekonají.

Kreslení

§27

Vyučování je v I. a II. ročníku hromadné, ve III. a IV. ročníku hromadné, skupinové i po jednotlivu a přihlíží se co nejvíce k individualitě chovek. Buď podporováno kreslením v přírodě, prohlídkami historických památek, uměleckých sbírek a umělecko-průmyslových závodů.

Zpěv

§28

Cíl: Základy všeobecné nauky o hudbě. Vzdělávati sluch, hlas a rytmický cit chovek. vypěstovati hudebnost, vytříbiti vkus a krasocit. Chovanky necht' nabudou způsobilosti vyučovati zpěvu na školách obecných.

Tělocvik

§29

Cíl: 1. Všestranný a stejnoměrný výcvik těla. Udržování a utužování zdraví, zvýšení otužilosti. Navykání přirozenému, pěknému držení těla. Vývoj a zvyšování síly a obratnosti, jakož i ladtosti v držení těla a pohybu. Výchova k odhodlanosti, odvaze a rozvaze, k pohotovosti a vytrvalosti, ke smaslu pro pořádek a všeobecnost. Vývoj mladistvé jarosti, tělesné čilosti a duševní bystrosti a svěžesti. Zvýšení bystrosti smyslové. Vývoj trvalého zájmu pro krásná a zdravotnická cvičení tělesná s tělesnou výchovu vůbec. 2. Seznámiti chovanky s historickým vývojem, podstatou a pedagogickým úkolem tělesných cvičení ve škole a se vším, čeho je třeba, aby se staly způsobilými podporovati tělesný, mravní a rozumový vývoj školní mládeže.

Ženské ruční práce

§30

Cíl: Důkladně se naučiti ručním pracem, potřebným v měšťasné domácnosti se zřetelem k národnímu rázu. Budit chuť k práci, tříbiti smysl pro volbu barev a vkus a povzbuzovati ke spořádanému a hospodárnému vedení domácnosti.

Předměty nepovinné:

Náboženství

§31

Dokončí se katolická mravouka. Církevní dějiny starověku a středověku. Během církevního roku liturgické výklady. Církevní dějiny nové doby. Apologetika. Apologetika.

Němčina

§32

Cíl: Při vyučování tomto buď účelem, aby chovanky dovedly jazyka ústně i písemně správně užívat.

Hra na housle

§33

Cíl: Způsobilost upotřebiti jistě a správně houslí při vyučování zpěvu na školách obecných.

§34

Chovankám bude poskytnuta příležitost, a by se důkladně seznámily se zelinářstvím a zahradnictvím. Bude-li potřeba, aby se zavedly jiné nepovinné učebné předměty, bude žádáno, aby ministr školství zvláště k tomu svolil.

Předmět	I. ročník	II. ročník	III. ročník	IV. ročník
Náboženství	1 hod.	-	-	-
Pedagogika a prakt. cvičení	-	3 hod.	5 hod.	10 hod.
Vyučovací jazyk	5 hod.	5 hod.	4 hod.	4 hod.
Zeměpis	2 hod.	2 hod.	2 hod.	2 hod.
Dějepis	2 hod.	2 hod.	2 hod.	2 hod.
Počty a měřické rýsování	4 hod.	3 hod.	3 hod.	2 hod.
Přírodopis	2/3 hod.	2/3 hod.	2 hod.	1 hod.
Fysika s chemií	3/2 hod.	3/2 hod.	2 hod.	2 hod.
Krasopis	1 hod.	-	-	-
Kreslení	3 hod.	3 hod.	2 hod.	2 hod.
Zpěv	2 hod.	2 hod.	2 hod.	2 hod.
Ženské ruční práce	2 hod.	2 hod.	2 hod.	-
Tělocvik	2 hod.	2 hod.	2 hod.	2 hod.
Druhý jazyk zemský	3 hod.	3 hod.	3 hod.	2 hod.
Úhrnem	32 hod.	32 hod.	31 hod.	31 hod.

	I. Oddělení	II. Oddělení	III. Oddělení	IV. oddělení
Náboženství	1 hod.	1 hod.	1 hod.	-
Hra na housle	2 hod.	2 hod.	1 hod.	1 hod.

B) Rozvrh hodin

§35

Rozdělení předmětů a úpravu rozvrhu hodin provádí ředitel, který si může vzíti ku pomoci člena sboru učitelského, jehož sbor tím úkolem pověřil, tak, aby se hned po zahájení

školního roku mohlo začít pravidelně vyučovat. Při rozvrhu vyučovacích hodin mezi dny v týdnu bude šetřeno pravidel těchto:

1. odpoledne ve středu a v sobotu jsou prázdná hodiny povinných předmětů učebních.
2. v ostatních dnech buď i dopoledne i dopoledne vyučováno. Výjimky v této příčině schváleny být musí zemským školním úřadem.
3. Mezi první a druhou hodinou vyučovací budiž přestávka 5 minut, po prvních dvou hodinách učebních, následuje-li po nich ještě třetí učební hodina, učiniž se přestávka 15 minut, kteréž necht' se rozdělí na hodinu předcházející a následující; mezi třetí a čtvrtou hodinou vyučovací povolena buď přestávka 10 minut.
4. Přednášky, kteréž u žáků vyžadují nejvíce pozornosti a většího namáhání ducha, buďte položeny na první hodiny dopolední.
5. Předmětům manuálním může být vyučováno ve třech souvislých hodinách, aby se tak odstranily potíže, jež se vyskytují při jedné a osamocené hodině. v tom případě jest mezi druhou a třetí hodinou obvyklá přestávka.

C) Metoda a učebné knihy

§36

Při volbě učiva v jednotlivých předmětech vyučovacích buď dbáno přísně zvláštního úkolu v §1 výtčeného. Po stránce formální budiž vyučování vzorem onoho, jež chovanky později jako učitelky povinny budou udílet. Zejména věnuj každý učitel metodické správnosti vyučování zvláštní péči, dbaje zároveň vnitřní souvislosti příbuzných předmětů. Pouhého přednášení, jakož i mechanického učení nazpaměť jest přísně se vyloučiti. Učiva diktovati naprosto se zapovídá. Vyučování necht' se koná tak, aby učitel uče stále s žákyněmi svými se stýkal, aby chovanky spolu mysliti a spolu pracovati naváděl, na nich co možno samostatné reprodukce probraného učiva se domáhal a v každé vyučovací hodině nejen učil, nýbrž i vši silou k tomu působil, aby chovanky skutečně se naučily. Učitel dávej učivo, o němž řeč byla, ke konci vyučovací hodiny přehledně shrnouti a každé opakování děj se společně co možno se všemi chovankami zároveň. Probírané učivo z každého teoretického předmětu opakuj se přehledně také po skončení každého většího oddílu a koncem školního roku po skončení všeho učiva.

Učitelé speciální metodiky, vykládající chovankám metodu jednotlivých učebních předmětů školy obecné, dbejte přísně zavedených osnov učebních v Čechách a školních knih k vyučování připuštěných.

Při veškerém vyučování buď ke správnému pronášení myšlenek a ku přesnému užívání jazyka spisovného zvláštní zřetel obrácen. Poklesky proti jazyku buďte v každém jednotlivém případě vyloučeny.

Písemné práce domácí z jednotlivých předmětů buďte tak přiměřeně rozděleny, aby ustanovené lhůty se zachovaly, jakož i aby prázdniny školního roku chovankám k zotavení sloužily. v jednom školním dnu smí se toliko jedna školní práce dáti. Opravě písemných prací budiž největší péče věnována.

Učebních knih bude se užívati těch, které byly schváleny ministerstvem školství. Mezi učebními knihami schválenými voliti přísluší sborům učitelským, což však každého roku zemskému školnímu úřadu včas oznámeno buď. Učitelé mají povinnost vyučování své zavedeným knihám školním přizpůsobiti a chovanky naváděti, kterak by jich správně užívaly.

D) Učebné pomůcky

§37

Pro ústav opatří se učebné prostředky k vyučování potřebné, i jestli' úkolem učitelského sboru, aby o jich udržení a pokud toho pokroky v metodě vyžadují, o jich rozmnožení péči měl.

Příloha č. 10 „Výroční zpráva o soukromém ústavě ku vzdělání učitelek v Chrudimi za školní rok 1894–95, kterým počal ústav život svůj“¹²

II. Vnitřní poměry

A. Vyučování

a) Povinné předměty:

1. Látka:

Látka učebná organizačním statutem pro ústav schválená byla ve všech předmětech probrána a nacvičena.

2. Postup:

Postup při vyučování řídil se dle osnov pro každý předmět zvláště upravovaných. Učitelé, rozdělivše sobě učivo na období měsíční, vyměření své zkoušeli a zkoušeti budou, aby konečně dodělali se stálého rozvrhu.

3. Četba a deklamace, úkoly:

Které články byly při četbě v jazyce vyučovacím voleny, jest patrné z příložených výkazů¹³. Tam vyznačeny jsou také básně a články, jimž žákyně učily se nazpaměť, rovněž udána i themata k úkolům. v mathematice uvedeny jsou dle výkazu úkoly školní, vedle těchto pak, jak následuje, i příklady k úkolům domácím, jež dávány byly, jak předepsáno, každého téhož dne. Příklady jsou vždy tak voleny, aby na nich zopakována byla látka, jakož aby úkoly sledem svým byly obrazem postupu, jakým vyučování se dělo. Při domácích pracích dávány byly též úkoly z geometrického rýsování, které byly na zvláštních rysech provedeny a výkladem v sešitech doprovázeny. Rozvrh úkolů na jednotlivé dny upravil se tak, aby na jeden den jen jedna školní práce připadla, nebo jen jedna domácí úloha byla odvedena.

4. Methoda:

Starostí učitelů a učitelek všech bylo, aby užili metody pro ten který předmět vhodný a učivu právě předváděnému přiměřený. Výklad jich byl jasný a srozumitelný, názory, pokusy a kresbami podporovaný. Přehledy opakováním probrané látky i možným srovnáváním vštěpovali v paměť, aby utkvělo vše, co bylo pochopeno. Častějšími i ve výklad kladenými otázkami hleděli žákyně nejen v pozornosti udržovati, ale i k součinné samostatnosti naváděti. Pokud pak ve všem nepovedlo se jim, aby vyučující jednotlivým předmětům žákyním spolu byli vzorem, jak by ony samy jako učitelky vésti si měly, sluší přičísti navrub mnoho tomu, že teprve prvním rokem na ústavě učitelském působili. Avšak i k tomu pilně se přihlíželo a dařilo se.

5. Prospěch:

Výsledečný prospěch viděti lze z tabellárního výkazu v příloze.

6. Výcvik hudební:

O důkladnější výcvik ve hře na piano a na housle postaráno bylo tím, že se kandidátky i mimo školní hodiny cvičily, přičemž školské sestry Xaverie Fürgottová, Jakoba Zahálková a Františka Hnátová v dozoru se střídaly. Ani zpěv kostelní nebyl zanedbáván, ačkoli pro letošní rok nebyl výcvik tu zvláště možný, neboť kandidátky jsou počtem ještě slabé, obcovaly službám Božím v neděli a ve svátek spolu s jinými školami. Při Te Deum však provedly zpívanou mši svatou všecky sborem s dovedností chvály hodnou.

¹² ŘEHOŘ Tomáš: Výroční zpráva o soukromém ústavě ku vzdělání učitelek v Chrudimi za školní rok 1894–95, Chrudim, 5. srpna 1895, spis, in: SOAC OSF, č. knihy 145 Nепublikováno. Jsou uvedeny pouze vybrané statě, které se týkají obsahu a metod výuky a učitelského sboru.

¹³ Tyto výkazy bohužel nejsou k dispozici, neboť text výroční zprávy byl pouze konceptem k čistopisu, který byl zaslán na příslušný školský úřad.

7. Tělocvik:

Při vyučování tělocviku mnohé naskýtaly se překážky pro skrovnost místností jakož i pro úplný nedostatek cvičišť. Než i tomu bude v nově najatých místnostech odpomoženo. Přes to vše učitelka tělocviku Vincencie Dalecká dovedla překážky ty zdatně přemáhati, užívajíc místa ku cvičením prostým sebemenšího výhodně a prospěšně.

b) Předmět nepovinný: Jazyk německý

Jazyku německému učily se všechny kandidátky s prospěchem skoro chvalitebným. hojně bylo užíváno německé konverzace, jen tu a tam z nutné potřeby bylo pomáháno jazykem vyučovacím. Pravda jest, že některé kandidátky vládnu daleko lépe jazykem německým, než větší počet druhých, toho příčinu však hledati sluší v poměrech mimo školu. Úkoly a články, jimž chovanky nazpaměť se učily, jsou vyznačeny v příloze.

B. Působení učitelského sboru:

Všickni učitelé a všechny učitelky bez rozdílu byli si vždy vědomi posvátnosti úřadu učitelského. Svědomitým vykonáváním povinností svých, pečlivou přípravou, jakož i horlivostí při vyučování rozněcovali upřímnou u žákyň snahu, aby vážnost, důležitost i zodpovědnost učitelského povolání vnímajíce – přípravu vykonali k budoucímu stavu opravdovou, důstojnou a hotovou. Co do způsobův a dovedností, s jakou si jednotliví učitelé a jednotlivé učitelky vedli, aby učivo rozumem pochopené a srdcem pojaté stalo se trvalým majetkem a říditkem žákyň, stává arci rozdíl u jednotlivých členů sboru, založený jednak na individualitě samé, jednak na rozličné průpravě k úřadu učitelskému a delší nebo kratší školské praxi. Ale i tu rozdíl mezi učiteli c.k. reálného a vyššího gymnasia s jedné, mezi katechetou a učitelkami s druhé strany, jakož i docentem tělovědy a zdravotědy, jemuž praxe školní scházela, vyrovnával se stejnou vroucí snahou, aby působilo se ku blahu nově založeného ústavu. Laskavým chováním a přiměřeným taktem dovedli si všickni členové sboru zjednati úctu a poslušnost žákyň, mezi sebou pak žili vždy v kollegiální svornosti a dobré shodě.

II. Vnitřní poměry

A. Vyučování

a) Povinné předměty:

1. Učivo:

Učivo bylo ve všech předmětech každého ročníku i ve třídě přípravné dle schválených učebních osnov probráno a nacvičeno. Rovněž tak i na cvičné škole.

2. Postup:

Učitelé rozdělili sobě učivo v jednotlivých předmětech na měsíční období, co pak z něho v každé hodině probrali, zaznamenávali do třídních knih.

3. Četba, deklamace, úlohy:

Které články z jazyka vyučovacího byly čteny (viz příloha, která není ...) články memorované, rovněž i úlohy, k nimž byla vybírána látka za různých oborů a ze skutečného života a probírány postupně všechny tvary stylistické.

Rozvrh úkolů na jednotlivé dny v týdnu byl stanoven na začátku každého semestru.

4. Methoda:

Po většině střídali učitelé dle potřeby metody všeho druhu. Názorem a indukci předváděli učivo nové, vyvozovali poznatky methodou genetickou, shrnovali a opakovali látku methodou syntetickou a synkretickou. Hojně užíváno bylo formy tazací a vyvozovací, ale i krátkými a delšími přednáškami předváděny vzory pěkného souvislého vyprávění. Kandidátky měly též příklad na učitelích, kteří tu a tam pomůcku učebnou sami pořídili, jak snadným a laickým způsobem jednoduchý přístroj fyzikální, tabulka, mapa, předloha k ručním pracím zjednat se může. K potřebám praktického života přihlíželo se neustále, nad to však nespustěn zřetel ideální výchovy.

Náslechy, pokusy, výstupy: Kandidátky II. roč. dozíraly ve II. sem na chodbách a vyváděly žáčky cvič. školy ze školy; kand. III. roč. činily tak v I. sem.; ve II. pak pozorovaly žáčky ve třídách a vedly dozor při službách božích v budově školní a před ní a vůbec kdy toho byla potřeba. Kand. téhož roč. naslouchaly všechny hromadně ve všech třídách cvič. školy střídavě, o pozorování svém podávaly hospitační zprávy, které předkládaly cvič. učitelkám popř. katechetovi. v konferencích v pondělí od 11.–12. hodiny konaných za přítomnosti ředitele upozorňovaly se, v čem nedostatečně a pochybně nazíraly i dávány jim potřebné návody a vysvětlení, přičemž vždy vedeny byly k samostatnému (nečitelné) přemýšlení. Častěji jedna z nich jako učitelka vyučovala ostatní napodobujíc učitelku cvičnou. Ve II. běhu konaly mimo to pokusy ve tř. I., v nichž se za dobu tu nejen vystřídaly, ale některé i pokus opakovaly. o pokusech pojednáváno bylo krátce od cvič. učitelky vždy po téže hodině. o pokusech těchto bylo rovněž v týdenních poradách uvažováno.

Kand. IV. roč. konaly pokusy ve 3 odděleních, která se současně v jednotlivých třídách střídala. Dvakrát v týdnu vystupovaly postupně v jednotlivých třídách. Výstupům těm byly vždy všechny přítomny. v konferencích konaných vždy v úterý od 10.–12. hodině vedením ředitelovým a za přítomnosti odbor. učitele, dotyčné cvič. učitelky i jiných cvič. učitelek podle toho jak (čas) kdy měly bylo o výstupech parlamentárně jednáno. V první

¹⁴ Ředitelství dívčího paedagogia císaře a krále Františka Josefa I.: Výroční zpráva o dívčím paedagogiu císaře a krále Františka Josefa I. v Chrudimi za školní rok 1902–1903, Chrudim, 18. června 1903, spis, in: SOAC OSF, č. knihy 145. Jsou uvedeny pouze vybrané části týkající se obsahu a metod výuky a učitelského sboru.

hodině jednalo se o vykonaných výstupech, ve druhé hodině stanoveny pokusy a výstupy na budoucí týden a dávány přípravné návody, postupem času vždy stručnější. o první části porady sepisován byl od kand. protokol a to střídavě. Protokoly ty uloženy byly v archivu. Kand. IV. roč. seznamovány byly též příležitostně se školskou agendou a ukázáno jim, jak vykonávají se měsíční konference.

7. *Výcvik hudební:* v přípravné třídě vyučuje se hře na housle jako předmětu povinnému. Chovanky pak všech čtyř ročníků cvičily se v dosti velkém počtu ve hře na housle ve 3. odd., na piano pak jednotlivě. Kandid. externistky mimo to vyučovány byly na oba nástroje učiteli ve městě.

Církevní zpěv pěstován byl i letos měrou chvalitebnou, ačkoli snaze p. arciděkana zdejšího zavádějícího staročeský chorál i zasahám jeho do zpěvu kandidátek se nedaří, naopak způsobuje nechutenství a zmatek. Zpěv národních a školských písní těší se mezi malými i velkými všeobecně oblíbě.

8. *Tělocvik:* Volnému pohybu a prostému cvičení těla dobře slouží rozsáhlá domácí zahrada a volná poloha budovy. Internistky chodívají sice často na delší procházky, leč jest si přát, aby se dalo tak pravidelně i za počasí méně příznivého. Společných větších vycházek letošního roku pro málo příznivé počasí nebylo jako jiná léta vykonáno.

Působení členů učitelského sboru:

I letošního roku snažili se všichni členové sboru svědomitým plněním povinností úřadu svého a příkladem svým mládež nejen osvěcovati, ale i k dokonalejšímu mravnému životu naváděti a prakticky pro život je vychovávat. Z počátku škol. roku bylo řediteli o to se zasaditi, aby nedůsledné, zmatečné a tím nepedagogické zasahování praefektek do poměrů školských bylo přetrženo. Věc byla sice s jistou obtíží k lepšímu přivedena, ale bude státi ještě o to, aby úřad praefektek svěřován byl způsobilým učitelkám. Poněvadž školní sestry učitelky povinnosti své učitelské na přední místo postavily, zákonům a nařízením představených úřadů školských se podřizovaly, přestalo napjetí, jež vyvolaly loňského roku dovoláváním se jakési ochrany u představenstva klášterního proti řediteli.

Jinak vykonávali všichni členové práce ochotně rádi, udržovali přátelský mezi sebou styk, školské sestry mezi sebou i se světskými učiteli častěji rozprávky o věcech škol. rozprávaly. Ve sborovně již tak se nevyhýbaly. Kustodovi přír. sbírek Alex. Křížkovi při správě kabinetu i práci v zahradě botanické platné služby prokazovala škol. sestra Serafína Marcelliová. Kustodovi fys. kabinetu Oldř. Kobrlovi zase školská sestra Fidelis Votoupalová. Správa pak obou knihoven připadla na bedra sestře Stanislavě Sýčové, když se byl během škol. roku správy té učitel Eman. Podrahrajský docela vzdal. Ředitel pak zvláště nemůže opomenouti, aby pochvalně nezmínil o obětavé přípomoci s jakou vždy ochotně vycházel vstříc učitel Ignác Alena a škol. sestra Stanislava Sýčová. Poměr mezi chovankami a členy sboru učít. byl dobrý, kázaný a přátelský.

Příloha č. 12 Historické fotografie Chrudimského pedagogia

Obr. 1 Chrudimské pedagogium na pohlednici z přelomu 19. a 20. století.¹⁵

Obr. 2 Fotografie Chrudimského pedagogia kolem roku 1925.¹⁶

¹⁵ Kongregace 1888–1978 – 90 let Školských sester sv. Františka, fotoalbum, Archiv OSF, [nesign.].

¹⁶ Slatiňany, Chrudim, Vinohrady – začátky Kongregace, fotoalbum, Archiv OSF, [nesign.].

**Příloha č. 13 První absolventky Chrudimského pedagogia
společně s učitelským sborem**

Obr. 3 Maturitní tablo prvních absolventek Pedagogia, které skládaly maturitní zkoušky v roce 1898 v Kutné Hoře.¹⁷

¹⁷ Kongregace 1888–1978 – 90 let Školských sester sv. Františka, fotoalbum, Archiv OSF, [nesign.].

4. Seznam zkratk uvedených v přílohách

Archiv OSF	Archiv České provincie Kongregace školských sester sv. Františka v Praze, Radimova 2, Praha 6
bl.	blahoslavený/á
bm	běžný metr
c. k.	císařský a královský
celk.	celkový
cís.	císařovna
ct. (ctih.)	ctihodný
č.	číslo
červ.	červený
čes.	český
Čsl.	Československý
Dr.	doktor
Excel.	excellence
fak.	fakulta
fys.	fyzikální
gymn.	gymnázium
Horš.	Horšovský (Týn)
Hr.	Hradec (Králové)
Chrud.	Chrudimský
K	koruna za Rakouska–Uherska
K. V.	Karlovy Vary
kand. (kandid.)	kandidátka
král.	královna
listop.	listopad
M. (M. M.)	matka (matka Marie)
mateř.	mateřský
měšť.	měšťanský
Ml.	Mladá (Boleslav)
n. Jiz.	nad Jizerou
n. L.	nad Labem
nejv.	nejvyšší
nesign.	nesignováno

nestr.	nestránkováno
obch.	obchodní
OSF	Ordinis sancti Francisci (Řád sv. Františka)
p.	pater
P.	Panna
Ped.	Pedagogium
prac.	pracovní
přír.	přírodopisný
r.	rok
roč.	ročník
řeh.	řeholní
S.	sestra
S.M. (SM.)	sestra Marie
Sbírka OSF	Školské sestry OSF – Sbírka historických materiálů
SOAC OSF	Státní okresní archiv Chrudim, fond: Řádový československý ženský ústav učitelský školských sester OSF Chrudim
St.	Saint (svatý)
stát.	státní
stř.	střední
Suppl.	suplující
sv.	svatý, svatá
svět.	světový
šk.	školní
škol.	školský
učit.	učitelský
ul.	ulice
Vys.	Vysoké (Mýto)
vyuč.	vyučovací, vyučování
zk.	zkouška
zl.	zlatý
způs.	způsobilost

Česká anotace

Autor: Věra Novoměstská (S. Anežka OSF)

Instituce: Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Název práce: Dívčí pedagogium v Chrudimi (1894–1940)

Počet stran: 57

Počet příloh: 13

Počet titulů použité literatury: 29

Počet použitých pramenů: 10

Počet znaků: 131 481

Klíčová slova: církevní školství, dívčí vzdělání, kongregace OSF, učitelský ústav, dějiny pedagogiky.

Shrnutí:

Práce se zabývá historií dívčího vzdělání v Českých zemích v 19. a 1. polovině 20. století s důrazem na vyšší dívčí školy církevní a řádové. Obsahuje stručný nástin dějin Kongregace Školských sester sv. Františka a jejího působení ve výchově a vzdělávání dívčí mládeže. Podrobněji pojednává o Dívčím pedagogiu, které tato Kongregace založila v Chrudimi, o jeho historii, pedagogickém sboru a vyučovacích metodách.

Abstract

Author: Věra Novoměstská (S. Anežka OSF)

Institution: Catholic Theological Faculty of the Charles University in Prague

Name of the work: The Training School for Girls in Chrudim (1894–1940)

Number of pages: 57

Number of supplement: 13

Number of literary works used: 29

Number of sources used: 10

Number of characters: 130,815

Key words: church education, education of girls, School Sisters of St. Francis, training school, education history.

Summary:

This work describes the education of girls in the Czech lands during the 19th century and the first half of the 20th century with emphasis on the discussion of secondary education of schools for girls operated by church related institutions. Within this work the history of the Congregation of the School Sisters of St. Francis and its educational activities are described. One of its institutions, the Training School for Girls in Chrudim, including its history, teachers and educational methods is described in detail.

Zusammenfassung

Autor: Věra Novoměstská (S. Anežka OSF)

Institution: Die Katholische Theologische Fakultät der Karlsuniversität in Prag

Name der Arbeit: Pädagogische Schule in Chrudim (1894–1940)

Anzahl der Seiten: 57

Anzahl der Beilagen: 13

Anzahl der verwendenden Titel der literarischen Werken: 29

Anzahl der verwendenden Quellen: 10

Anzahl der Schriftzeichen: 131 481

Schlüsselwörter: Kirchliches Schulwesen, Mädchenbildung, Pädagogische Schule, die Schulschwestern des Hl. Franziskus, Pädagogikgeschichte.

Zusammenfassung:

In der Arbeit ist die Geschichte der Frauenerziehung in den Böhmisches Ländern in dem 19. Jahrhundert und in der ersten Hälfte des 20. Jahrhundert beschrieben. Die Entwicklung der Kongregation der Schulschwestern des Hl. Franziskus und die Erziehungstätigkeit der Schwestern unter den Mädchen sind angeführt. Die Existenz der Pädagogischen Mädchenschule in Chrudim ist mit Rücksicht auf die Geschichte, das Lehrerkollegium und die Erziehungsmethoden verarbeitet.